
Muren längs Orangeriträdgårdens västra sida är ca 120 m lång. Muren är ett viktigt inslag i Orangeriträdgårdens fortlevnad. Den ger trädgården ett mikroklimat, som gör att växtligheten frodas. Den har under årens lopp vittrat sönder på grund av regn, snö och kyla. Den har ett kulturhistoriskt värde och är från 1700-talet.

Stiftelsen Österbybruks Herrgård SÖH
Föreningen Orangeriträdgården i Österbybruk FOÖ

Så här började det:

April 2015

Två volontärer gick omkring i trädgården och diskuterade trädgårdens framtid. Till sist sade den ena volontären, som varit med sedan Orangeriträdgårdsföreningen bildades 2003: "Nu är det bara Muren kvar". "Vad menar du" frågade den andra. "Jo, Muren håller på att försvinna på grund av snö, kyla och regn. Den behöver restaureras". "Då fixar vi det" tyckte den som gick bredvid. Sagt och gjort, fortsättning följer:

2015-04-07

Vid ett styrelsemöte beslutades att FOÖ skall ansöka hos SÖH om att få laga muren och eventuellt söka bidrag.

2015-04-21

Klartecken, via mail, från SÖH att göra i ordning Muren.

2015-05-05

Vid ett möte med SÖH beslutades att om FOÖ står för allt arrangemang och alla kostnader runt detta ger SÖH tillstånd att FOÖ får driva frågan vidare.

2015-06-22

Två representanter från Länsantikvariet kommer på besök för besiktning av Muren. Det är Elisabet Backman Broomé, som förmedlar tillstånd och Liselott Blombäck, som förmedlar bidrag. Mötet slutade positivt med att FOÖ får tillstånd att restaurera muren och söka bidrag för detta. FOÖ står själv för 10% av kostnaden. 31 oktober är sista dagen att söka bidrag.

Nu bildades en arbetsgrupp för projektet bestående av en representant från FOÖ och en från SÖH, en arkitekt och en byggfirma.

2015-08-25

Per Lundgren, Upplandsmuséet, besiktar muren tillsammans med arbetsgruppen och intresserade medlemmar i FOÖ. Per Lundgren kommer att skicka förslag på olika restaureringsalternativ. För att vi ska ha möjlighet till bidrag från Länsstyrelsen måste så mycket som möjligt bevaras av den gamla muren. Ett förslag är att sätta form och gjuta samt använda det material som finns och ersätta det som behövs med nytt. Muren har rasat mest på utsidan.

När vi har fått ett utlåtande av Per Lundgren kommer olika byggföretag att räkna på vad det kommer att kosta att återställa muren.

Marken på utsidan av muren tillhör Östhammars kommun, som har lovat att göra sitt bästa för att hjälpa till att ta bort sly och träd.

Det blir SÖH som skriver under vår ansökan om bidrag.

2015-09-11

Vi har fått ett utlåtande av Per Lundgren Dnr:km 669/15. En inbjudan om kostnadsförslag, har vidarebefordrats till två byggföretag. Förslagen skall vara oss tillhanda senast 2015-10-15.

2015-10-27

Styrelsen, FOÖ, beslutade att vi kan bidra med 50.000:- till murens återuppbyggnad och ansöker därför om 500 000 kr.

Ansökan är personligen inlämnad till Länsstyrelsen.

Intresserade byggföretag lämnar in referenser till Länsstyrelsen.

2015-12-16

Bidrag till byggnadsvårdsåtgärder gällande trädgårdsmur inom byggnadsminnet Österbybruk, Österbybruk 1:255, Dannemora socken, Östhammars kommun, Uppsala län

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av förordningen (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer att, ur Länsstyrelsens anslagsram 7:2/2015 B, lämna bidrag till de åtgärder ansökan avser med **ca 90 % av totalkostnaden, högst 440 000 kronor. Bidraget avser de kulturhistoriska överkostnader, som är förknippade med nedan beskrivna arbeten. Till beslutat belopp beviljar Er Länsstyrelsen medel för antikvarisk medverkan med högst 20 000 kronor.**

Alltså får FOÖ 440 000 kr i bidrag till restaurering. Dessutom 20 000 kr för antikvarisk medverkan. FOÖ lägger till 50 000 kr. Muren kommer att restaureras längs den övre terrassen, ca 1/3 av sträckan.

2016-04-21

Upptaktsmöte i trädgården med Per Lundgren Upplandsmuséet, Richard Tamm SÖH, FOÖ, en arkitekt och **Boris & Son Bygg AB**, som blir ansvarig för byggprojektet. Arbetet kommer att påbörjas i mitten av maj och vara klart till den 1 oktober.

Under våren 2016

har **Boris & Son Bygg AB** schaktat på utsidan av muren och dikat längs muren. FOÖ har plockat bort nät, stolpar och slipers från insidan.

2016-05-23 – 05-24

- Johan Gustavsson, **Österbybruks Åkeri AB** och Bosse Lidén har röjt bort all sly vid insidan av muren.
- De har grävt på insidan och utsidan av muren för dränering och fyllt i med makadam. Vilken finkänsla Johan har när han jobbar med sin grävare. Skopan rör sig som en smekning mellan jord och makadam. Härligt att se. Det har nog aldrig varit så välplanerat kring muren som det är nu.
- Till sist flyttade de dasset, som stod för nära muren, för att kunna arbeta fritt.

2016-06-08

- Per Lundgren Upplandsmuséet, **Boris & Son Bygg AB** och FOÖ träffas för att diskutera fortsatt arbete med Muren.
- Muren lutar, måste stagas upp på insidan och göras bredare nertill.
- Formar byggs på båda sidor med liggande bräder.
- Sista delen av Muren på den övre Terrassen rivs helt i slutningen och görs ny.

Formsättning förbereds inför stöpgjutning.

2016-06-13

- Stöpgjutning av muren påbörjas. Stöpgjutning sker med hydrauliskt kalkbruk. Det ersätter cement och gör så att bruket blir diffusionsöppet och kan andas. Bättre hållbarhet.

2016-06-14

- Murningen sker med hydrauliskt kalkbruk, sand och vatten. Som fyllnad används gammalt tegel och slaggstenskrot.
- Idag hade murarmästare Mats Eriksson hjälp av två galanta damer från Föreningen Orangeriträdgården, som hantlangare.

2016-06-21

- Som vanligt under Orangeriträdgårdens arbetsdag smet några av volontärernas galanta damer över till muren och hjälpte till som hantlangare. ;-)

Mats Eriksson, Boris & Son Bygg AB, berättar hur han jobbar med muren:

- Snickarna började med att bygga en form med liggande bräder att gjuta i.
- Mats "tvålar" in den gamla murens sida med kalkbruk för att alla små håligheter måste bli tätade.
- Sönderslagna slaggstenar och tegelstenar slängs ner i formen.
- Därefter sker stöpgjutning: Löst hydrauliskt kalkbruk hälls över sten och skrot (sluring) så alla håligheter fylls ut, se bild. Stenarna slås (stöps) ner i kalkbruket med armeringsjärn, för att bruket skall bli tätt och hålla ihop i formen.
- När gjutningen kommer upp i formens överkant, kommer snickarna tillbaka och bygger upp formen några dm. Nu kan Mats fortsätta gjuta muren högre.

2016-06-28

- Bygget går vidare och Orangeriträdgården hjälper till med det vi kan. Många är intresserade av bygget. Enligt bild verkar utsidan av muren nått sin höjd och fortsättning sker på insidan, mot trädgården.

2016-07-19

- Murens renovering till ursprungligt skick skrider framåt, nu med två murare och en hantlangare.
- **Brukssmederna** tillvekar beslag och gångjärn till murens grind.

2016-08-09

- Arbetet med Muren har satt fart efter några semesterveckors stillestånd. På vissa ställen har Muren nått sin rätta höjd. Det kommer att bli ännu varmare i trädgården nästa sommar. Det är bara att se till att Korsdammen rensas från lera och slam, nu när vi får mikroklimat.

2016-08-16

- Murandet pågår för fullt. Formen har börjat rivas, där muren har nått sin ursprungliga höjd. Arbetskraften har utökats med Christer Lindgren, snickare och Torsten Karlström, murare
- Slammas: Slår på kalkbruk och drar med kvast eller putsas.

2016-09-23

- Elisabeth Backman-Broomé och Isa Lindqvist från Länsstyrelsen, Per Lundgren från Upplandsmuséet, Boris Eriksson från Boris & Son AB och Birgitta Blom från SÖH kommer på besök för att beskåda Muren. FOÖ pratar om Orangeriträdgården som förening och om ekonomin. Några visar runt i trädgården och pratar om Muren.

2016-09-28

- Taklagsfest för murare, snickare och smeder. Vi bjöd på kaffe och tårta i Växthuset.

2016-10-07

- Slutbesiktning av Muren.
Per Lundgren antikvarisk expert från Upplandsmuséet anser att resultatet blev fantastiskt bra.

2016-11-02

- All heder åt Boris Eriksson, **Boris & Son Bygg AB**, Inger-Phil Lundin ansvarig från FOÖ, Kerstin Lindgren, kassör i FOÖ, Birgitta Blom SÖH, Mats Flood, arkitekt, som gjort detta möjligt för oss.
- Per Lundgren, Länsmuséet, gav oss förslag på olika restaureringsalternativ.
- **Brukssmederna** tillvekade beslag och gångjärn till murens blivande grind.
- Vi hade inte kunnat genomföra detta om inte, Elisabet Backman Broomé, som förmedlar tillstånd och Liselott Blombäck och Isa Lindqvist, som förmedlar bidrag från Länsstyrelsen, hade hjälpt oss med den ekonomiska delen.
- ETT STORT TACK TILL ALLA SOM MUNTRAT UPP OSS I DETTA ROLIGA PROJEKT!

/ Styrelsen för föreningen Orangeriträdgården i Österbybruk
gm Ingegerd Bromark